

Skolām jaunajā sistēmā būs tiesības mainīt mācību stundu skaitu 10 līdz 20 procentu robežās no klasiskā piedāvājuma. Skolām ļaus uzņemties lielāku atbildību - plānot un organizēt mācību procesu, protams, paturot prātā, ka audzēkņiem galā jāsasniedz rezultāts. Un rezultātā skolēniem jāsasniedz:

- zināšanas,
- izpratne par zināšanu pielietojumu,
- prasmes,
- attieksme.

"Skolēni ir gana gudri un labprāt mācās no piemēra, tāpēc atsevišķās jomās rezultātu stundā var noformulēt arī paši," pārliecinājusies Antra Avena, Cēsu 1. pamatskolas direktore, kuras vadībā jau pagājušajā mācību gadā peda-

Mācību plānošana vairāk skolu ziņā

gogi sāka ievirzi, audzēkņiem ierādot lietpratību. "Joprojām skolā būs arī klasiski veidotas stundas, kādas no savas skolas atceras bērnu vecāki. Tagad, katrai stundai sākoties, pedagoga uzdevums ir skolēniem formulēt stundā sasniedzamo rezultātu. Ja mācību priekšmetā pamatprogramma būs apgūta, bet skolēni gribēs izziņāt dziļāk, pedagogs aicinās skolēniem pašiem formulēt māci-

bu stundas uzdevumu, pirms ķerties pie mācību darba.

5.-7.klasēs piemēros jaunu mācību metodi, izmantojot teātra mākslas elementus, piemēram, apgūstot literatūru, vizuālo mākslu, skolēnus aicinās iejusties dažādos tēlos. Šajās stundās veicinās kultūras izpratni, rosinās pašizpaušmi, iejušanos mākslā. □

Atzīmēs - zināšanu līmeņi

Kad skolas atteiksies no atzīmēm, vērtējumus skolotāji izteiks līmeņos.

Skolām būs ļauts izveidot savu sistēmu, kā novērtēt zināšanu līmeni.

Skolēns un viņa vecāki pēc e-klasē sniegtās informācijas gūs skaidrojumu. kas tieši ticis prasīts no skolēna un kādu rezultātu audzēknis parādījis.

Vērtējuma aprakstus skolēni saņems mācību gada sākumā, tos varēs arī ierakstīt mācību kladēs, lai pārļāsītu, ja rodas neskaidrība.

Piemērs. Bioloģijas stunda. Pedagoģs nosauc uzdevumu - strādāt ar tekstu, meklējot tekstā atbildes, kas prasītas uzdevumā. Veikumu skolotājs novērtē ar zināšanu līmeni:

- pirmais, zemākais, līmenis:

vēl nemāk atrast atbildi,

- otrs līmenis: zina teksta informāciju,

- trešais līmenis: izmantojot teksta informāciju, veido plānu darbībai.

Cits apgūšanas temps

Katra skola izlems secību, kādā notiks visa mācību satura apgūšana. Skolās varēs saplānot un skolotāji paši izvēlēties, kurus priekšmetus gada laikā mācīt vairāk, kurus mazāk, lai līdz pilnībai apgūtu to nākamajā vai aiznākamajā mācību gadā. Te varētu rasties situācijas, ka jaunpienācējs skolā jāpamāca arī atsevišķi, ja citi klasē paspējuši kādu no tēmām jau apgūt. Skolas atbildība - katram audzēknim dot iespējas sasniegt rezultātu mācību standartā ietvaros. Skolas uzdevums - ņemt vērā bērnu konkrētas vāja-

dzības, tās iekļaut mācību iestādes darba plānošanā.

Cēsu 1. pamatskolas pedagoģi direktore Antras Avenas vadībā iepriekšējā mācību gadā jau sākuši iejusties jaunajā procesā, kā skolotāji mācību darbā papildinās viens otru. "Līdz šim skolām bija strikti noteikts, cik katra mācību priekšmeta stundām nedēļā jābūt. Turpmāk skolām būs brīvība plānot mācību priekšmetu stundas. Kā tas darāms, it dažādas stratēģijas. Skolotāji par to arī apspriedās, jo katram mācību priekšmetam ir sava specifika.

Jau tagad zināms, ka jaunajā sistēmā stundu saplānošana notiks nevis vienai nedēļai, bet divām. Tikai tad būs iespēja veidot mācību bloki, tas tāpēc, ka redzam - ar līdzšinējo 45 minūšu mācību stundu bieži vien ir par maz. Labi, ka skolas varēs mācību nedēļas sakārtot tā, lai kādu laiku apgūtu vienu no mācību priekšmetiem intensīvāk. Pēc tam būs iespēja to darīt citā priekšmetā vai mācību jomā."

Kāpēc iegāršojās salāti?

Līgatnes pirmsskolas "Zvaniņi" pedagoģes no janvāra sākušas darbu, veidojot kompetencēs balstītu zināšanu apguvi mazajiem audzēkņiem. Līgatnes pedagoģijas ideja balstīta tajā, ka skolotājas sagatavo un vada nodarbības tā, ka bērniem darbība nav uzspiesta, bet vadīta.

Pirmsskolas izglītības iestādes vadītāja Gunita Liepiņa: - Liela uzdrošināšanās bija lietpratības ierādīšana mazuļiem arī pirmsskolas sadzīvē, piemēram, ēdiena porciju likšanā pašiem sev. Kāds pēc tā bija pirmais secinājums? Bērni sāka labāk ēst. Salātu likšana viņiem likās tik interesanta, ka veicās arī pati ēšana. Salātus, kurus nepazīna vai neēda, nu baudīja labprāt.

Nolēmām ierādīt, kā telpās tiek uzturēta kārtība, un nopirkām mazas slotiņas. Bērniem īpatniskās ar tām darboties, jo audzinātājas izstāstīja, kāda nozīme ir labai kārtībai. Un tad sapratām, ka nepietiek runāt tikai ar bērniem, par jauno pieeju mācībām sīkāk jāpastāsta arī vecākiem. Ja vecākiem neizskaidro, kā darbojas šāda pieeja - kompetencē balstīta izglītība - , viņiem no bērnu stāstītā radās iespaids, ka tagad bērni dara, ko grib, un nav

no pieaugušajiem ne rāda, ne māca, ne runā un stāsta.

Nestāstīt bērnu vecākiem par pārmaiņām izglītības darbā nozīmē radīt priekšstatu, ka gatavojoties mācībām, bērns pats darba vidi iekārto un pats izvēlas, kādu darbu veiks. Vecāki ir pelnījuši uzzināt no skolotāja, kā pedagoģiem tagad jāstrādā. Sākas ar nodarbības plānošanu, ar nosacījumiem, kuri jāizskaidro bērniem. Viena no pirmajām nodarbībām ar piecgadīgiem bērniem, kas audzinātājam ļoti izdevās, bija apsveikumu gatavošana Valentīndienā. Bērnu izvēlei bija sirsniņas un burts S. Kāda izskatīsies kartīte, izmantojot šīs zīmes, pedagoģes neparādīja. Par to domāja un kopā lika bērni paši. Apsveikumi veidojās brīnišķīgi, un jaušams, ka mazie darbiņi veic ar atbildības sajūtu, ar iztēli.

Šajā mācību gadā līdzīgi izvēles brīvība tika dota trīs gadus veciem mazuļiem - jāņem gatavotās formiņas un jāliek kopā. Darba veikšanas nosacījumus audzinātāja pirms tam ir izstāstījis. Mazais piesēžas pie galda un grib līmēt, bet līmes uz galda nav, nav arī papīra un citu priekšmetu. Pieaugušā uzdevums ir sekot līdzi un rosināt katra bērna darbošanos, lai mazais to veiktu atbilstoši spējām un pat labākā līmenī. Ja bērns vēl nebūs griezis ar šķērēm, tad diez vai tās izvēlēsies paņemt darba veikšanai, bet

skolotājas uzdevums atrast veidu, kā bērns paņems arī šķēres un iemācīsies ar tām rīkoties.

Kopš esmu iepazīsinusi kompetencēs balstītu mācību metodiku, to augstu vērtēju. Audzinātājas redz, cik bērni ieinteresēti, ja mazajiem pašiem ļauj izvēlēties, izdomāt un darboties. Skolotājas bērniem iesaista arī tēmu plānošanu. Mazie bija interesējušies par debesīm, par kosmosa melno caurumu. Skolotāja ieklausījās viņu interesēs, šoruden audzēkņi daudz jauna varēs uzzināt par kosmosu arī nodarbībās, kad notiks rēķināšanas un lasīšanas apgūšana. Agrāk metodika bija cita - mācību process notika pēc skolotāja izraudzītām tēmām un stingri vadīta procesa. □



UZZIŅAI

Skolās piecu gadu laikā jānotiek pārmaiņām.

Pakāpeniski tiek ieviesta programma "Skola 2030", kas paredz jauninājumus. Pārmaiņas sākas no 2019./2020. mācību gada, vispirms - pirmsskolās. Pēc tam pārmaiņas secīgi notiks nākamajos izglītības pos-

mos. Kādas prasmes, zināšanas un attieksmes jāiemācās, lai sekmīgi beigtu 3., 6., 9. un 12. klasi, tāpat kā līdz šim noteiks Ministru kabineta noteikumos. Taču veids, kādā mācību rezultātus sasniegt, turpmāk nebūs stingri regulēts, tas ir katras skolas un pirmsskolas ziņā. □

Lietpratība

Lietpratība iecerēta kā komplekss mācību saturs, lai skolēns veidotos ne vien zinātni, arī spējīgs zināšanas pielietot. Līdz šim skolēni galvenokārt pasīvi uzņēma informāciju. Vairāk darīja, runāja skolotājs, bet klase klausījās. Bieži vien zināšanas tika apgūtas, bet mācības izradījās pilnībā atrautas no reālās dzīves. Skolēniem par maz radīts priekšstats, kur un kā viņi iz-

mantos to, ko uzzinājuši, piemēram, matemātikā, fizikā, bioloģijā. Viens no mācību priekšmetiem, kurā gūtajām zināšanām bērni un jaunieši redz pielietojumu jau šobrīd, ir svešvalodas.

Skolām uzdots mācību laikā audzēkņiem radīt arī rīcības iespējas. Lai būtu lielākas iespējas rīcībai, mācību saturs tiek pārskatīts. To sistematizē, lai mazinātos zināšanu sadrumstaloģība. □

Caurviju prasmes

Prasmes, kuru veidošanā iesaistās visu priekšmetu skolotāji: kritiskā domāšana, problēmu risināšana.

VIEDOKLIS

Prasme - pielietot zināšanas

kompetentu, ja viņš nogalina pacientus. Kompetents nav politiķis, ja viņš melo vēlētajiem, cerot sasniegt personīgos vai partijai vēlamus mērķus."

Līdz šim skolās tika doti gatavi piemēri par to, kas ir labi un pareizi, kas ir slikti un nepareizi, tāpat viennozīmīgas atbildes katrā situācijā.

Tagad un nākotnē skolu uzdevums ir iemācīt mācīties un skolas audzēkņus virzīs uz to, lai viņi apgūst un apjauš, kas patiešām ir vērtības un kāda ir morāle. Tāpat zināšanas mācību priekšmetos nāks reizē ar izpratni, kas ir laba un pareiza rīcība zināšanu pielietošanā.

G. Catlaks skolu uzdevumu formulē tā, ka turpmākajā darbā pedagoģu uzdevums būs ne tikai sniegt zināšanas:

"Pedagoģu uzdevums ir piedāvāt iepazīt tādas vērtības, lai skolēni mācītos prasmīgi un ieinteresēti. Jau skolas gados jaunam cilvēkam vēlams apjaust māku, kas viņam ļaus dzīvot patstāvīgi un veselīgi, radīt produktīvu un līdzdarbošanos prasmīgi."

Lappusi sagatavoja MAIRITA KAŅEPE

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Šodien nevarēs saukt zinātnieku, ja viņš pielietos savas zināšanas un prasmes, lai radītu bioloģiskos ieročus. Šodien ne-sauksim izglītoju ārstu par